

AZ ABESSZÍNIAI BONYODALOM

AZ OLASZORSZÁG és Abesszínia között beállott és már hónapokig eltartó feszültség tulajdonképpen csak egy újabb fejezete a már közel egy félszázad óta tartó viszálykodásnak. Olaszország a múlt század 80-as éveiben irányította először figyelmét Északkelet-Afrika felé. Megszállotta 1885-ben Massana kikötőjét; néhány év múlva a beljebb fekvő Asmara városát vette birtokába, egyben baráti összeköttetést kötött Abesszínia akkori uralkodójával, Menelik Nyegussal, ami Itáliának politikai és gazdasági előjogokat biztosított az új „Eritrea“ tartomány részére. Később, 1891-ben, Angliával való előzetes megegyezés alapján, Olaszország megszerezte az Indiai-Óceán partvidékein elterülő és ugyancsak Abesszíniával határos Szomáü földet. Midőn azonban 1896-ban Olaszország újabb térhódítást kísérelt meg Abesszínia északnyugati tartományainak rovására, váratlanul erős ellenállásra talált, mely Aduánál az olaszok katonai kudarcával végződött. Róma akkor abbahagyta terjeszkedési törekvéseit Etiópiával szemben és figyelmét azóta inkább északafrikai gyarmataira — Tripoliszra — fordította. Létrejött ugyan 1905-ben egy egyezmény Anglia, Francia- és Olaszország között, mely Abesszínia függetlenségét volt hivatva biztosítani, de egyben ott „érdekszférákat.. biztosított a három nagyhatalom részére. Így megmaradt Abesszíniában továbbra is az ellenszenv, sőt gyűlölet az európaiak, de különösen az olaszok ellen, melyet az 1928-ban a két ország között megkötött újabb baráti szerződés sem tudott eloszlatni.

A jelenlegi bonyodalom közvetlen oka olasz bennszülött csapatoknak kétízben való indokolatlan megtámadása abesszín fegyveres osztagok által a közös, de pontosan meg nem állapított határ mentén. Ezek az összeütközések az olaszok részéről tetemes véres veszteségekkel jártak. Az ügyből kifolyólag mindkét állam a Népszövetséghez fordult, mely úgy döntött, hogy a kérdést el kell napolni, egyben a feleknek közvetlen tárgyalásokat ajánlott. Utóbbiak — mint tudjuk — most már hetek óta folynak. Egyetlen eredményük, hogy Abesszínia kormánya végre hajlandónak nyilatkozott az olasz javaslatot elfogadni, mely szerint a vitás határterületek mentén egy 6 km-es semleges sáv létesítendő.

Közben azonban az új, nemzeti öntudatának magaslatán álló fasiszta Itália nagyjelentőségű lépésre határozta el magát. Február közepén két gyaloghadosztály, repülő- és harckocsi-alakulatok, nagy-

számú műszaki csapatok, továbbá munkásosztatok mozgósítását rendelte el. Mussolini, amint ezt a fasiszta nagytanács előtt is kijelentette, a háborút elkerülni kívánja, de viszont kiemelte, hogy Olaszországnak „minden eshetőségre készen kell lennie, az esetleg még bekövetkező akciók, nemkülönben a gyarmatok biztonsága érdekében“.

Rómának ezen katonai intézkedései jogosak és indokoltak, amint ezt az angol és francia sajtó is elismeri. Célja a gyarmatok közvetlen biztonságának fokozása, de egyben figyelmeztetés kíván lenni Adisz-Abeba részére. De érthető volna, ha Mussolini ezzel a nagysúlyú elhatározásával messzebbmenő tervek megvalósítását kívánná előkészíteni. Olaszországot idővel a túlnépesedés veszélye fenyegeti, egyúttal bizonyos nyersanyagokban —¹ vasérc, szén, kőolaj — igen szegény. Afrikában viszont Abesszinián kívül — mely egyúttal az olasz gyarmatok közé ékelve, azok hátszögét képezi — már minden terület európai hatalmak birtokát képezi. Abesszínia viszont természeti kincsekben — arany, vas, kő- és barnaszén, továbbá gabona, bor és kávé — igen gazdag, amellett fejlődésben visszamaradt és sem politikailag, sem fajilag, szervezett állami egységet nem képez. Így már a természet által is ki volna jelölve Nagy-Olaszország gyarmati politikájának legközelebbi célja. Ezt a törekvést, érzelmi, erkölcsi vagy etikai érvekkel, hogy t. i. az egyetlen még független, hozzá még keresztény afrikai birodalomról van szó, — nem lehet elgáncsolni. Egyéb nyomós okoktól és történelmi példáktól eltekintve, Olaszország mellett feltűnt ugyanis egy új vetélytárs: Japán! Alig néhány év alatt nagy politikai, gazdasági és katonai befolyásra tett szert Északkelet-Afrika partvidékein. Célkitűzése nem lehet más, mint Abesszinián át lábát megvetnie a Vörös- és Indiai-tenger partjain és ott az európai hatalmak uralmát —‘Olasz-, Franciaországról, de különösképpen Angliáról van szó—> megdönteni. Hogy ez nem fantázia szüleménye, mutatja Japán római követének azon hangsúlyozott nyilatkozata, hogy Olaszország megmozdulása nem talál megértésre hazájában, mert Japán Abessziniában politikailag és gazdaságilag érdekelve van! Ez a körülmény hozzájárulhatott a januári olasz-francia egyezmény gyors és síma lebonyolításához. Az összes részletek ugyan nem kerültek nyilvánosságra, a dzsibuti—adisz-abebai vasútvonal anyagi érdekeltsége egyharmadának Olaszországra való átruházásának kivételével. Igen valószínű azonban, hogy Olaszország bizonyos mértékben — Anglia csendes hozzájárulásával — szabadkezet kapott jövő politikáját illetően Abessziniával szemben.

Abesszínia, a régi Etiópia, mint mondtam, ma Afrikának még egyetlen önálló állama. Területi kiterjedése egyésfélszer akkora, mint a volt osztrák-magyar monarchia. Lakosainak számát n—12 millióra becsülik. Uralkodója Haile Selassie császár, a „királyok királya“, ahogy önmagát előszeretettel nevezni szokta, abszolút uralkodó, sőt autokrata, de hatalma azért nem terjed ki az egész birodalomra. Abesszínia népe, mint tudjuk, nem egységes. Származásra nézve szemita-hamiták, néger keverékkel; vallásuk kopt-keresztény, sok mohamedán és pogány hagyománnyal, babonával. Az ország belső szervezete még igen laza.

A birodalomnak főképp északi, keleti és déli határai mentén még sok önálló, nomád harcias törzs lakik, akik nem igen törődnek az adiszabebai kormány utasításaival. A törzsfőnökük és vidéki nemesek (a hűbérrendszer általános), továbbá a királyok („ras“-ok), alkirályok és kerületi parancsnokok engedetlensége arra vezethető vissza, hogy annak dacára, hogy különösen utóbbiak, rangjukat és méltóságukat egyedül uralkodójuknak köszönhetik, kulturális és szociális törekvéseinek mégis ellenszegülnek. Nem utolsó sorban anyagi okokból, mivel ezen vidéki kényurak az ottan még tudvalévőleg ma is dívó és jól jövedelmező rabszolgakereskedelemben — érdekelve vannak. Ezen körülmények folytán a császár valójában nem vonható felelősségre eme fegyelmetlen alattvalóknak, vagy bandáknak, idegen területre való betöréseiért és egyéb határsérelmeikért. A császárnak, illetve az abesszíniai kormány-nak ezen tehetetlensége befolyással lehetett a Népszövetségnek fentemlített döntésére. De másrészt érthető, hogy Olaszország ottani helyőrségeit az ilyen túlkapasok ellen védeni akarja és védeni köteles is. Szintügy, hogy mint nagyhatalom, nem tűrheti az ilyen ismétlődő kihívásokat, már presztízs okokból sem.

Áttérek most mindkét fél katonai erő kifejtésének és haderejének méltatására. Nem kívánok sok szót vesztetni az olasz hadsereg katonai értékének és ütőképességének kiemelésére. Egységes, izzó hazafias szellemtől és nemzeti öntudattól van áthatva, amelletts korszzerűen kitűnően kiképezve, kiválóan és ugyancsak korszzerűen felfegyverkezve és műszakilag felszerelve, úgyhogy ma Európának kétségen kívül egyik legjobb hadserege. Mussolini saját nyilatkozata szerint Itália háború esetén kb. 7—8 millió embert képes fegyverbe állítani! Mindennek dacára Olaszországnak esetleges háborúja Abesszínia ellen — az anyagi nehézségektől eltekintve, mellyel ma a legtöbb államnak számolnia kell — igen komoly és nem minden kockázat nélküli vállalkozás volna. Példa erre a legtöbb gyarmati hadjárat, mint pl. az angol-búr háború, a harcok Indiában, újabban pedig Marokkó és Líbia meghódítása.

Mindjárt az első körülmény, amely a vállalkozást megnehezíti, a hadszíntérnek nagy távolsága az anyaországtól, továbbá, hogy maga a két gyarmat, Eritrea és Szomáli 1000 km-nyire fekszik egymástól. A nagyszámú csapatok és a hozzájuk tartozó, ma feltétlenül szükséges óriási hadianyagnak szállítása,— a hajószállítványoknak idegen hatalom által való megzavarását figyelmen kívül hagyva is — igen sok hajóürt, tehát pénzt és időt is fog igénybe venni. Az utóbbi az ellenségnek jelent előnyt, aki így időt nyer háborús előkészületeinek tökéletesítésére. Olaszországnak továbbá szükségszerűen számbeli fölényrel, tehát egy erős hadsereggel kell fellépnie, ha támadásra határozná el magát, főleg azért, hogy gyorsan érjen el döntő sikereket. Ez már a nagy költségektől eltekintve, az ő, mint gyarmati nagyhatalom, tekintélyének megóvása érdekében, feltétlenül szükséges. Megjegyezzük, hogy Olaszországnak eddig kb. 3—4000 főnyi helyőrsége volt Eritreában és kb. 4—5000 Szomáliában, azonban javarészt bennszülött katonák.

Abesszínia hadereje, amint azt a külföldi szaklapok egyöntetűen megállapítják, nem egységesen szervezett hadsereg, mely európai fogal-

mák szerint csapattestekbe és magasabb egységekbe volna tagolva. Inkább fegyveres tömegek, melyeknek egyes részei, hadai, a különféle királyok és törzsfőnökök parancsait követik, de egymáshoz igen laza viszonyban állanak. A fegyveres erő tulajdonképpen magját a császár rendes, reguláris hadereje képezi, melynek kerete a jelenlegi békehadsereg. Ennek állománya kereken 100.000 fő. Kiképzését és a hadsereg korszerű átszervezését belga tisztek végzik, újabban svéd tisztek is, mint repülőök működnek, akik már évek óta tartózkodnak az országban és mint hírlik, igen elismerésreméltó sikereket értek el. A csapatok, bár általában elég rosszul vannak öltözve és felszerelve, — egységes egyenruházat, a testőrséget kivéve, nem léteznek — javarészt igen jól vannak felfegyverezve. Van modem puskájuk, gépfegyverük, hegyi tüzérségük, légvédelmi ütegük, sőt harckocsijuk és repülőgéjük is. Bizottságok járnak azonkívül Európában és Japánban, ahol további fegyvert, löszert és hadianyagot vásárolnak. A fentemlített első vonalbeli vagy sorcsapatokon kívül, az ország tartalékok felett is rendelkezik, ezeknek száma állítólag 200.000 fő volna. Fegyverzetük és felszerelésük azonban fogyatékos, hadrafoghatóságuk mértékéről nincsen biztos hírünk. Háború esetén minden férfi a 15—56 életkorig harcköteles. Ezeknek a számát $1\frac{1}{2}$ —2 millióra becsülik. Nem valószínű azonban, hogy ezeknek fegyverkezésére és felszerelésére tárolt anyagok megfelelő számban rendelkezésre állnának, hacsak nem egy idegen hatalom (Japán?) látná el őket idejekorán.

Az abesszíniaiak testalkatban átlag nem nagyok, bamabőrűek. Igen bátor és jó katonák hírnevében állanak. Nagyon tanulékonyak; a tűzharcban és a terep kihasználásában igen ügyesek, vadak a közelharcban. Szívós, kicsi hegyi lovaikon bátor és vakmerő lovasok. Ha a fentebb leírt hadseregszervezet nagyrészt talán csak a papíron van meg, a kitűnő katonanyagot azonban — ezt minden ottjárt külföldi elismeri — komolyan kell venni. Edzett, szívós, igénytelen nép; állandó háborúskodáshoz szokott guerilla-harcosok, akik minden idegen hatalom előnyomulásával szemben — hazai hegyeikben — a legszívósabb ellenállást fogják kifejteni.

Az esetleges abesszíniai hadjárat legnagyobb nehézsége azonban a földrajzi adottságokban rejlik. Az országot nagyrészt 2—3000 m magas hegyvidék borítja, melynek egyes csúcsai 4500 m-nél is magasabbak és örökös hóval vannak borítva. Azonkívül az egész szóbanforgó terület erősen tagolt, sokszor 1000 m-nél mélyebb vízmosásokkal és szakadékokkal. Eritreában a tengerpart melléke forró homoksvatag. Ezt követi ingoványos, trópusi erdő és csak azután következik a kb. 2000 m magas hegyvidék, ahol európai ember megélhet és ahol gabona, bor és a kávé is megterem. A Szomáli föld tengermenti vidéke igen termékeny síkság, mely azonban később az ország belseje felé teljesen kopár homoksvatagba megy át. Abesszínia és a Szomáli föld határán egy közel 1000 m magas fennsík kezdődik, meredek parttal a síkság felé; beljebb vízszegény, alig lakott kősvatag. Abesszínia belsejét, mint már mondtuk, magas hegyvidék képezi, mely különösen az ország déli részeiben jóformán lakatlan, igen vad jelleggel bír és bizarr formáival, sok hegycsúcsával állítólag a Dolomitokra emlékeztet.

Abesszíniának csak egyetlenegy vasúti vonala van és az is francia kezelés alatt áll. Az egész ország igen útszegény. Európai értelemben vett műútja egyáltalán nincsen. A legfontosabb összekötő vonalak is csak hegyi ösvények jellegével bírnak. Abesszínia tehát joggal egy hatalmas, kiváló hadászati fekvéssel bíró, óriási várnak mondható! Ez ellen a korszerű harceszközök közül, mint: harcokcsik, motorizált csapatok és repülőgépek, csak az utóbbiakat lehet eredményesen használni.

Az Abesszíniában vezetendő hadjáratnak egyik további igen jelentős hátránya: a trópusi éghajlat. A magasabb hegyvidéktől eltekintve csak két évszak van, és pedig trópusi hőség váltakozik hónapokig tartó szakadatlan esőzésekkel. Mindkettő, európai csapatokkal végzendő hadműveleteknél, természetesen igen hátráltató befolyással volna.

Meddő kísérlet stratégiai jóslásokba bocsátkozni az esetleg bekövetkező hadműveleteket illetően. Nem ismerjük az olasz hadvezetőség további szándékait, de azt sem tudhatjuk, hogy Abesszínia császára, illetve kormánya, tekintettel az ellenfél eddigi intézkedéseire, miképpen fog reagálni. Az olaszok által eddig mozgósított és elszállított alakulatok, a gyarmatokban már meglévő csapatokkal együtt — talán 40.000—50.000 főről lehet szó — támadólagos hadjárat megindítására, amint azt tanulmányunkban kifejezésre juttattuk, nem képviselik a megfelelő erőtényezőt. Elegendők azonban arra, hogy a gyarmatok biztonsága mellett elejét vegyék Abesszínia bármily katonai vállalkozásának. A következő lépés olasz részről mindenesetre az lesz, hogy úgy Eritreában, mint Szomáli földön hadművelési bázisokat fognak létesíteni, mindazon berendezésekkel, melyek a hadviseléshez, de különösen az utánpótlás biztosítása érdekében, feltétlenül szükségesek. Tehát: kirakodóhelyek, laktáborok, raktárak, műhelyek, repülőterek és hangárok, kórházak, stb., stb. Egyúttal pedig vasutak és gépjárművek által használható utak építésébe fognak kezdeni. Ezzel egyidejűleg a határokat is meg fogják erősíteni, a határmenti területeket pedig hasonló módon berendezni azzal a céllal, hogy ott a „elvonulást“ elősegítsék. Megjegyezni kívánjuk, hogy ezen előkészületek talán hónapokat fognak igénybe venni.

Ha megkíséreljük —¹ tisztán elméleti alapon és csupán a térkép nyomán — a két fél hadászati helyzetének megítélését, úgy látszólag Abesszínia volna előnyben, mert az olaszoknak két, térben elválasztott, elkülönített erőcsoportjával szemben ő van a „belső vonalon“. Nem tudjuk azonban feltételezni, hogy Abesszínia ezen adott előnyével élni tudjon, mert haderejének gyors és meglepő eltolása céljaira nem rendelkezik a szükséges vasutak, illetve útvonalak felett. Azt tartjuk tehát, hogy — ugyancsak a megadott helyzetből kiindulva — inkább az olasz hadaknak kétoldali „hadászati átkarolása“ fog érvényesülni, azaz, hogy két irányból egyszerre fognak előnyomulni — több oszlopban, de szoros összműködésben és összeköttetésben, terepszakasról terepszakasra — egy közös cél, a főváros felé! Gátló körülmény a hadvezetés szempontjából, — az ismertetett földrajzi nehézségeken kívül — hogy Adisz-Abeba közelebb fekszik Eritrea határához (300

km), mint a Szomáli föld határához (500 km). Az Eritreából induló hadműveletnél előnyös még azon körülmény is, hogy vasútvonal áll rendelkezésre.

Figyelemreméltó esemény, mely mutatja mily nagy súlyt helyeznek Rómában az Északkelet-Afrikében beállott helyzetre, hogy nemrég ismét Mussolini vette át a gyarmatügyi tárcát, de egyúttal Eritrea és Szomáli föld együttes főköormányzójává De Bono tábornokot, az eddigi gyarmatügyi minisztert nevezték ki. Utóbbi nemcsak kiváló katona, aki a világháborúban, különösen a Monte Grappa birtokáért folyó harcokban tüntette ki magát, hanem egyben kiváló ismerője a gyarmati problémáknak. Tripolisz végleges meghódítása az ő érdeme, úgyszintén az összes olasz gyarmatoknak kulturális és gazdasági föllendülése. Háborús bonyodalom esetén ő lesz az összes ott működő olasz haderőknek fővezére. Székhelyül Mogadiso-t választotta. Helyettese, a most átküldött csapatok parancsnoka, Graziam tábornok, ugyancsak bevált és igen jó hírnevű gyarmati katona.

Itália súlyos, talán sorsdöntő események előtt áll, melyek az oly fényesen felfelé törő, általunk tisztelettel és szeretettel övezett olasz nemzet teljes erkölcsi és anyagi erejét fogják igénybe venni. Reméljük, hogy a kitűzött nagy céljait békés úton tudja elérni, ha azonban háborús megoldásra kényszerülne, — úgy igaz szívvel, az olasz fegyverek minél gyorsabb és teljesebb győzelmét kívánjuk!

VITÉZ NÉMETH LAJOS